

Dr. Orell Ferenc (a Pest megyei Főügyészség ügyésze) írásban beküldött hozzászólása:

Az ifjúkori bűnözésnek az agglomerációval összefüggő tapasztalatairól

A fiatalok bűnözésének az agglomerációval összefüggő tapasztalatai a hatékonyabb bűnmegelőzés szükségességére hívják fel a figyelmet. Ebből a szempontból kiemelt jelentőségű a főváros és a környező Pest megyei települések közötti bűnözés visszaszorítása, amelyre a többes, illetőleg a csoportos elkövetés a jellemző. Bonyolult kölcsönhatások érvényesülnek a megye és a főváros között. A bűnelkövetők között helybeliek és távol lakó elkövetők egyaránt megtalálhatók. További jellemző sajátosság, hogy a tetteik térben határokat nem ismernek. Gyakori, hogy a bűncselekmény-sorozat a fővárosban kezdődik, de kiterjed a szomszédos községekbe, vagy más esetben fordított a sorrend.

Az okok többfélék és halmozottan jelentkeznek. Köztük említhető az alkoholizmus, az úgynevezett rossz társaság, a csavargás, a felügyelet hiánya és a rendezetlen családi környezet egyaránt. Az agglomerációs övezetben a nagy népességmozgás, ebből eredően a szociális feszültségek halmozódása egyesek számára szinte fölkinálja a lehetőséget a munkakerülő, csavargó életmód folytatására.

Figyelemreméltó az ingázók, illetőleg a szülői háztól elkerült fiatalok körében is a bűnözés. Pest megyéből naponta a fővárosba több tízezer 14–30 év közötti személy jár dolgozni, tanulni. Sokszor 10–12 órát töltenek távol otthonuktól. Ilyen esetekben is laza a szülői ellenőrzés, így szabadidejük eltöltése és baráti körük figyelemmel kísérése gyakran elmarad.

Ezenkívül sok fiatal az ország legkülönbözőbb részéről – például Szabolcs-Szatmár, Heves és nem ritkán Borsod megyéből –, távol a szülői háztól tanul vagy dolgozik Pest megyében és munkásszálláson, kollégiumban vagy albérletben lakik. Ezek a fiatalok is igénylik a társaságot és nem biztos, hogy szerencsésen választanak. Közülük többen olyan felnőttek közé kerülnek, akik rossz hatást gyakorolnak rájuk. Megfigyelhető, hogy a szülői felügyelet hiánya miatt e fiatalok közül többen kezdenek italozni és az erkölcsi züllés útjára lépnek.

A tapasztalatok szerint az egymással szomszédos főváros környéki települések tanácsi, rendőri és társadalmi szerveinek szorosabb együttműködése lenne indokolt. Ilyen irányú kezdeményezést tett a Pest megyei Főügyészség három éve, amikor egy kriminológiai felmérés eredményeként a főváros XVIII. kerülete és Gyál község tanácsi és rendőri szerveinek, a Hazafias Népfront és a Vöröskereszt helyi szervezeteinek képviselői két évre szóló kilenc pontos ifjúságvédelmi együttműködési szerződést írtak alá. A tanácskozás feletti védnökséget a Pest megyei Vöröskereszt vezetősége vállalta. Uttörője volt a Vöröskereszt szervezetében elindult családvédelmi szolgálatnak, amely ma már országosan is követésre talált.

A megelőzés érdekében tett intézkedések hatásosságát elemezték a közelmúltban Gyálon az érintett szervek képviselői részvételével megtartott munkaértekezleten, amelyen megújították újabb két évre az együttműködési szerződést.

Annak idején a kezdeményezés újszerűként indult el. S mivel hasonlóra még nem volt példa, nem állt rendelkezésre gyakorlat, megfelelő tapasztalat vagy iránymutatás sem.

Az együttműködés eredményei közt említhető, hogy az utóbbi években Gyálon, illetőleg a nagyközség és a XVIII. kerület között fiatalok csoportos vagy szervezett bűnözése nem fordult elő. A két rendőri szerv közös razziákat szervez, szórakozóhelyeket és „csövezőhelyeket” látogat, felkerekedik a veszélyeztetett családokat. Ebben a munkában nincsenek merev közigazgatási határok. A fiatalok bűnelkövetők száma az 1982. évi 32-ről tavaly 19-re csökkent.

A rendőri beavatkozás azonban önmagában nem lehet elég a gyermek- és ifjúságvédelmi problémák feltárásához, megoldásához. A fiatalok, a családok védelmében a nagyközségi és a kerületi gyámhatóság között is jó munkakapcsolat alakult ki. A két tanácsi szerv a két év alatt legalább egy tucat gyermekvédelmi probléma megoldásában működött együtt.

Sorolhatnám még a Vöröskereszt, valamint a Hazafias Népfront két év alatti tevékenységének eredményeit, de az idő rövidege ezt nem engedi meg, de a lényege az, hogy a bevált együttműködési kapcsolat hasznosnak bizonyult s azt most kiterjesztik Vecsésre is. De hasznos lenne a főváros valamennyi agglomerációs településén, különösen a budai területen, ahol – sajnos – a fiatalok csoportos bűnözésével lehet találkozni.

Jelenleg a megelőzés a bűnüldöző szervek munkájához kapcsolódik, azonban a feladat túlnő a meglévő kereteken. Szükség lenne jogszabályban előírni a többi állami és társadalmi szerv tennivalóit a bűnözés megelőzésében. Ugyancsak sürgető igény egy megfelelő szervezet felállítása, amely tervezné, szervezné és irányítaná a komplex bűnmegelőzést.

A területi szervezetek kiépítését illetően további álláspontom, hogy előként a „*megyei ifjúkori bűnözésmegelőzési bizottság*” létrehozására lenne nagy szükség. Ennek bevezetésére előjáróban a bűnözés szempontjából fertőzöttebb megyékben – mint például Pest és Borsod – kerülhetne sor.

Nem feledhető el, hogy az eredményekhez időre, sok tapintatra és hozzáértésre van szükség és csak a helyi társadalmi erőket bevonó, felelősségteljes közös munka hozhatja meg a kedvező hatást.

Hasznos lenne továbbá, a kriminológiai szemlélet és gyakorlat szélesebb elősegítése érdekében, ha létrehoznák a Magyar Kriminológiai Társaság megyei csoportjait. A Társaság – egyebek közt – gyűjthetné a jól bevált bűnmegelőzési tapasztalatokat, módszereket, és azokat széles körben közreadná.

Dr. Tóth Tihamér (*rendőr ezredes, BM Rendőrtiszti Főiskola parancsnok-helyettese*) írásban beküldött hozzászólása:

A bűnözés kiskorú áldozatairól

Nincs egyetlen olyan társadalmi forma sem, amely az adott történelmi korszak fejlettségének, emberképének megfelelő szinten ne fordított volna kiemelt figyelmet polgárainak kiskorú tagjaira. Az emberiség fejlődésének közösségi folyamatát – egyéb tényezők mellett – alapvetően befolyásolja a népszaporulat alakulása, illetve a kiskorú nemzedék tagjai gondozásának, nevelésének színvonala.

A haladó gondolkodású személyiségeknek, majd a civilizált társadalmaknak a gyermekek és a fiatalok iránti figyelme, a felnőtt nemzedék felelősségérzetének felkeltése az elmúlt évszázadban mind szélesebb körben bontakozott ki, a szocialista társadalomban pedig ez a maga sokrétűségével egyik központi kérdéssé vált.

Az Alkotmány deklarálja (16. §), hogy *a Magyar Népköztársaság különös gondot fordít az ifjúság fejlődésére és szocialista nevelésére; védelmezi az ifjúság érdekeit.* E sokrétű tevékenységhez hozzátartozik a kiskorúak egészségi, szellemi és erkölcsi veszélyeztetésének megelőzése, a veszélyeztető okok feltárása és felszámolása, a veszélyeztetett fiatalok védelme és nevelése (1971. évi IV. törvény 10. § (1) bek.).

A kiskorúak kriminalitása – mind büntetőjogilag, mind pedig kriminológiailag – általában úgy kerül értékelésre, mint a bűnözői életkor-struktúra egyik kiemelt sajátos területe. *A kriminalitásának kevésbé tárgyalt területe viszont annak vizsgálata, hogy mennyiben válnak a kiskorú személyek a különböző bűncselekmények sértettjeivé.* A hatályos Büntető Törvénykönyv és a büntető eljárási törvény, valamint a rendőrségi és ügyészségi egységes bűnügyi statisztika 1974–82. évi adatai alapján *a kiskorúak viktimitásának (áldozattá válásának) néhány jellemzőit kívánjuk bemutatni az e téren levő bűnmegelőzési lehetőségek fokozásának, szélesebb körűvé tételének célkitűzésével.*